

Vinnustofa Hagsmunaráðs

Tillögur um aðgerðir vegna
álitamála og ákvörðunar-
efna í stöðuskýrslu

LANDSNET

Tilgangur vinnustofu

- Aðstoð við að forgangsraða viðfangsefnum í stöðuskýrslu sem Landsnet getur tekið að sér.
- Draga fram mismunandi sjónarmið um viðfangsefni.
- Leggja til verkefni og aðgerðir sem Landsnet getur nýtt til að taka þátt í lausn álitamála og ákvörðunarefna.

Niðurstaða vinnustofu 1

Álitamál og ákvörðunarefni

- ✓ „Orkuþörf samfélagsins“ er vítt hugtak sem skilja má á nokkra vegu. Orkumarkaðurinn á að vera opinn skv. orkustefnu og þá væntanlega fyrir nýju framboði og nýrri eftirspurn. Skapa þarf sameiginlega sýn á hvað þetta þýðir fyrir ákvarðanatöku varðandi framvindu orkumála.
- ✓ Nýja tillögu til þingsályktunar um uppbyggingu flutningskerfis raforku þarf að leggja fram á árinu 2022. Í henni þarf að taka afstöðu til fjölmargra beinda um aukna flutningsgetu, samtengingar og betri stýringu.
- ✓ Setja þarf fram stöðu vindorkuvera í rammaáætlun. Álitaeðnið snýr meðal annars að því að umhverfisáhrif vindorkuvera eru annars eðlis en vatnsafts- og jarðvarmavirkjana.
- ✓ Hitaveitur og þróun nýtingar á heitu vatni hefur ekki fengið jafn mikla athygli og framleiðsla raforku. Mikilvægt er að skýra myndina varðandi framþróun hitaveitna.
- ✓ Orkunýtni og orkusparnaður gegna hlutverki við árangursrík orkuskipti. Huga þarf að því að opna fyrir heimildir fyrirtækja til að nýta auðlindastrauma, s.s. **glátvarma**, til framleiðslu á raforku sem unnt er að selja inn á raforkumarkað eða nýta á annan hátt.
- ✓ Skammtíamarkaður með raforku eykur orkuöryggi og er ofarlega á blaði hjá öðrum Evrópuríkjum þegar kemur að orkustefnu og orkuöryggi. Kanna þarf slíka markaðsstarfsemi hér á landi.
- ✓ Uppbygging nýrrar útflutningsstarfsemi sem nýtir umtalsverða orku er í óvissu. Nauðsynlegt er að gott samræmi sé á milli atvinnustefnu og orkustefnu og meta þarf hvort eðlilegt samhengi sé á milli þeirra.
- ✓ Miðað við ítrustu forsendur sviðsmynda er metið sem svo að rúmlega tvöfalda þurfi núverandi raforkuframleiðslu og nýtt **rafafi** að meðaltali 90 – 140 MW á ári komi í gagnið árlega næstu 18 – 28 árin eftir því hve hratt er gengið til verks. Þá á eftir að svara þeim spurningum hvort margvísleg áform nái fram að ganga um uppbyggingu nýrrar útflutningsstarfsemi sem myndu auka verulega á eftirspurn eftir raforku. Enn fremur hafa komið fram stórtæk áform um raforkuöflun til framleiðslu vetnis og afleiddra afurða. Nauðsynlegt er að taka af skarið í stefnumörkun í þessum málum og gefa skýr skilaboð til þeirra fjölmörgu aðila sem eru hver og einn að vinna á sínum vettvangi. Opinber orkustefna getur ekki byggt á opnum markaði ef hann er lokaður í reynd.
- ✓ Orkustofnun hefur lýst áhyggjum sínum af því að ekki sé tryggt að aukið framboð af raforku rati til orkuskipta. Líkurnar á því að slíkt gerist fara fyrst og fremst eftir því hvort tekst að auka framboð af raforku í takt við aukningu eftirspurnar. Þar hefur Orkustofnun hlutverki að gegna. Aðalatriði málsins er spurningin um val á milli þess hvort orkumarkaðurinn sé opinn í reynd fyrir nægu framboði eða hvort aðgangshindranir kalli á sérstakt skömmunarkerfi til að ákveða hver á að fá rafmagn og hver ekki.
- ✓ Ástæða er til að fara yfir það hvort aðgerðir íslenskra stjórnvalda í loftslags- og orkumálum uppfylli ekki skilyrði um raunverulegan samdrátt innanlands og að losun sé ekki flutt til annarra landa.
- ✓ Uppbygging á flutningsneti Landsnets hefur orðið skrefi á eftir flutningsþörfinni. Mikilvægt er að meta hvort áætlanir um flutningskerfi Landsnets ráði við orkuskipti í skrefum og þar með allt að rúmlega tvöföldun á raforkuframleiðslu næstu 18 – 28 árin.

- ✓ Dreifikerfi raforku hefur verið í stöðugri uppbyggingu en engu að síður eru mörg verkefni fram undan og meta þyrfti hvort flýta megi framkvæmdum.
- ✓ Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar 2021 var markmiðið um jarðefnaeldsneytislaut Ísland flýtt til 2040 frá 2050. Eigi að standa við markmiðið verða allir orkuframleiðendur, opinberar stofnanir og hagaðilar sem koma að leyfisveitingaferlinu að samstilla forsendur og aðgerðir.
- Samhliða rafbílavæðingu og almennum orkuskiptingum í samgöngum á landi þarf að endurhuga gjaldtöku/skattlagningu á umferð.
- ✓ Marka þarf stefnu um hvort auka eigi framleiðslu á rafeldsneyti á Íslandi a.m.k. í þeim mæli sem svarar til eftirspurnar eftir slíku eldsneyti í landinu þegar orkuskipti ganga yfir. Skoða þarf fýsileika þess og móta afstöðu til þess hvort það er þjóðhagslega hagkvæmt að framleiða rafeldsneyti til útflutnings frá Íslandi.
- Taka þarf ákvörðun um framtíðarhlutverk Orkusjóðs og skoða umfang hans í samanburði við sambærilega sjóði í nágrannaríkjunum.
- ETS kerfið er tiltölulega skilvirkt kerfi til að ná fram markmiðum um minni losun. Ástæða er að skoða hvernig tryggt er að greidd gjöld íslenskra aðila inn í ETS fari í nýsköpun og bróunarverkefni í iðnaði á sviði orku- og loftslagsverkefna.
- Erlendis er stór hluti af betri orkunýtingu í framtíðinni tengdur minni orkunotkun í húsnæði, bæði íbúðarhúsnæði og atvinnuhúsnæði. Taka þarf ákvarðanir um framhald þess stuðnings sem hefur verið við varmadælu og frekari útbreiðslu hitaveitna.
- ✓ Nýting glátvarma við ýmis konar iðnaðarframleiðslu er mikilvægur þáttur í betri orkunýtingu. Hér á landi er byrjað að huga að þessum málum í stóru málmiðjuverunum og farsælt að flýta vinnunni.
- Mikil umfram varmaorka losnar í varmaorkuverum. Ástæða er til að vaka vel yfir því hvernig hægt er að styðja beint við framgang verkefna af þessum toga.
- ✓ Í vatnsaftsvirkjunum er þegar unnið að **beislun** meiri raforku með tæknilegum breytingum og annarri aflaukningu þeirra. Ástæða er til að hvetja til þess að vinnunni sé hraðað.
- ✓ Mörg verkefni eru á áætlun sem koma til með að draga úr töpum á raforku í framleiðslu, dreifingu og flutningi. Þessi verkefni þurfa að fá forgang á næstu árum.
- ✓ Hvatt er til frekari ívilnana vegna orkuskipta til almennings og fyrirtækja. Full ástæða er til að endurskoða núverandi ívilnanir og fleiri kosti í þeim efnum.
- ✓ Skortur er á skýrri pólitískri sýn á framtíð orkusækins iðnaðar á Íslandi. Ýmis stefnumótun á vettvangi stjórnvalda kallar á aukna orku. Óvissa um raforkuframboð og staða flutningskerfis hefur nú þegar áhrif á uppbyggingu.
- ✓ Um allt land eru sveitarfélög og fyrirtæki að leggja fé og fyrirhöfn í uppbyggingu atvinnulífs sem kallar á aukna raforku. Nauðsynlegt er að allir þessir aðilar fái skýr skilaboð frá stjórnvöldum, orkuframleiðendum, Landsneti og dreifiveitum um á hvaða framtíðarvæntingum um orkuframboð og flutning má byggja.
- ✓ Stofnanir sem annast umsýslu og leyfisveitingar vegna orkuframkvæmda verða að hafa bolmagn til þess að vinna úr umsóknum á skilvirkan hátt og með faglegri getu.

- ✓ Almenn samstaða er ekki fyrir hendi um helstu áherslur í náttúruvernd og aðra umhverfistengda þætti þegar kemur að orkuframkvæmdum. Mikilvægt er að skapa sem mesta samfélagslega sátt um raforkukerfið og orkuþörf samfélagsins.
- ✓ Megin gagnrýnin er á skipulag hins opinbera leyfisveitingaferlis þar sem tíminn sem það tekur er talinn of langur og að rammaáætlunarleiðin virki ekki vegna óheyrilegra tafa í meðferð Alþingis. Taka þarf ákvörðun um hvort leggja eigi í vinnu til að bæta ferlið áfram í samráði við hagsmunaaðila eins og við getur átt.
- ✓ Brýnt er að fyrir liggji hvernig fara skuli með vindorkuver, m.t.t. rammaáætlunar, skipulagsmála, umhverfisþátta, ferlis leyfisveitinga og annarra atriða eins og við á. Hraða þarf vinnslu og framlagningu boðaðs lagafrumvarps í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar.
- ✓ Almennt er gengið út frá því að orkuskipti verði á næstu tveimur til þremur áratugum. Í þeim liggja margvísleg tækifæri fyrir Ísland þar sem þjóðin þarf ekki lengur að vera nettó innflytjandi orku.

25 / 30

Álitamál og ákvörðunarefni | Topp fjögur

3/10

11 | Uppbygging á flutningsneti Landsnets hefur orðið skrefi á eftir flutningsþörfinni. Mikilvægt er að meta hvort áætlanir um flutningskerfi Landsnets ráði við orkuskipti í skrefum og þar með allt að rúmlega tvöföldun á raforkuframleiðslu næstu 18 – 28 árin.

2/7

13 | Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar 2021 var markmiði um jarðefnaeldsneytislaut Ísland flýtt til 2040 frá 2050. Eigi að standa við markmiðið verða allir orkuframleiðendur, opinberar stofnanir og hagaðilar sem koma að leyfisveitingaferlinu að samstilla forsendur og aðgerðir.

2/6

28 | Megin gagnrýnin er á skipulag hins opinbera leyfisveitingaferlis þar sem tíminn sem það tekur er talinn of langur og að rammaáætlunarleiðin virki ekki vegna óheyrilegra tafa í meðferð Alþingis. Taka þarf ákvörðun um hvort leggja eigi í vinnu til að bæta ferlið áfram í samráði við hagsmunaaðila eins og við getur átt.

1/6

29 | Brýnt er að fyrir liggi hvernig fara skuli með vindorkuver, m.t.t. rammaáætlunar, skipulagsmála, umhverfispáttá, ferlis leyfisveitinga og annarra atriða eins og við á. Hraða þarf vinnslu og framlagningu boðaðs lagafrumvarps í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar.

Álitamál og ákvörðunarefni | Næstu þrjú

1/4

22 | Mörg verkefni eru á áætlun sem koma til með að draga úr töpum á raforku í framleiðslu, dreifingu og flutningi. Þessi verkefni þurfa að fá forgang á næstu árum.

1/3

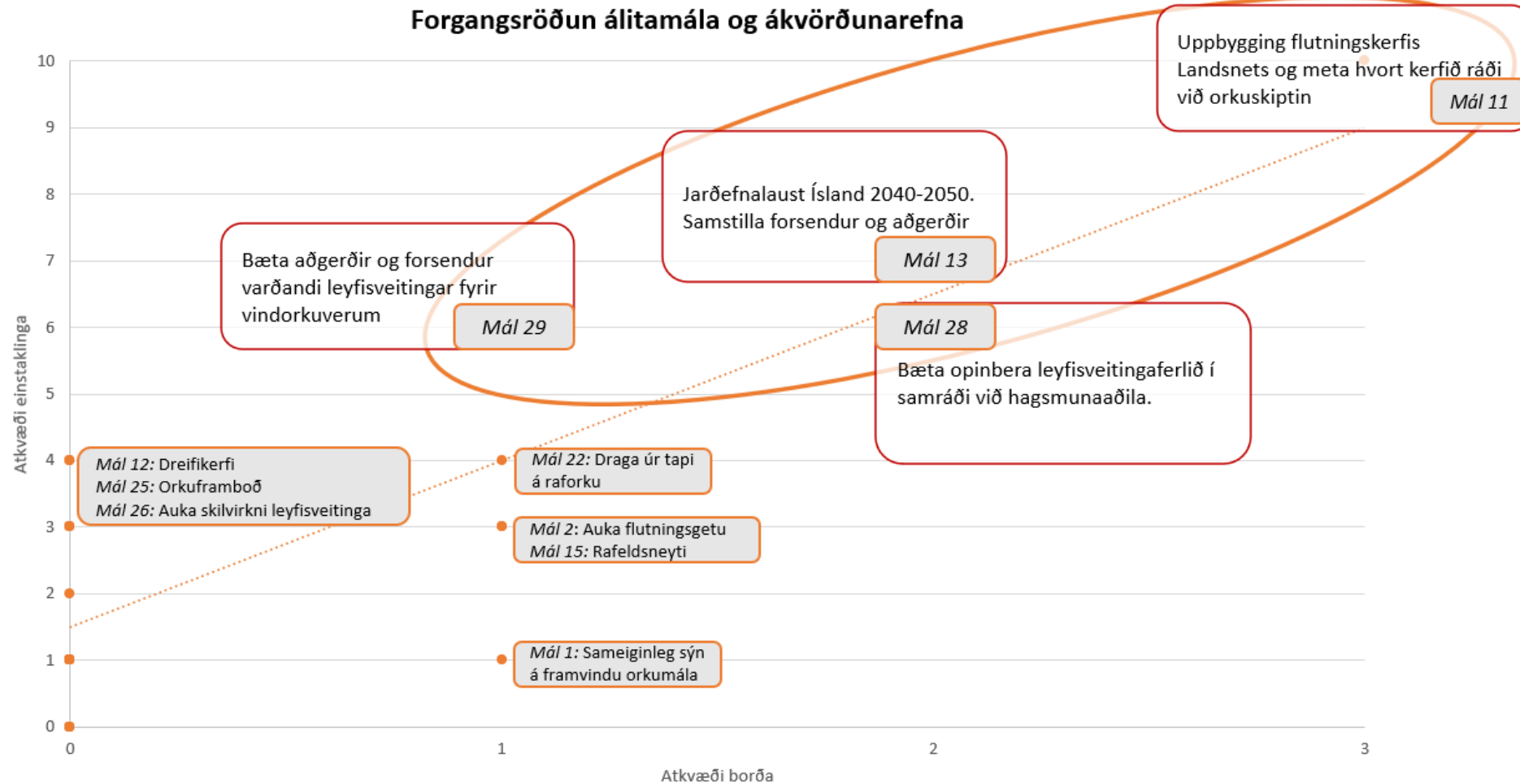
2 | Nýja tillögu til þingsályktunar um uppbyggingu flutningskerfis raforku þarf að leggja fram á árinu 2022. Í henni þarf að taka afstöðu til fjölmargra beiðna um aukna flutningsgetu, samtengingar og betri stýringu.

1/3

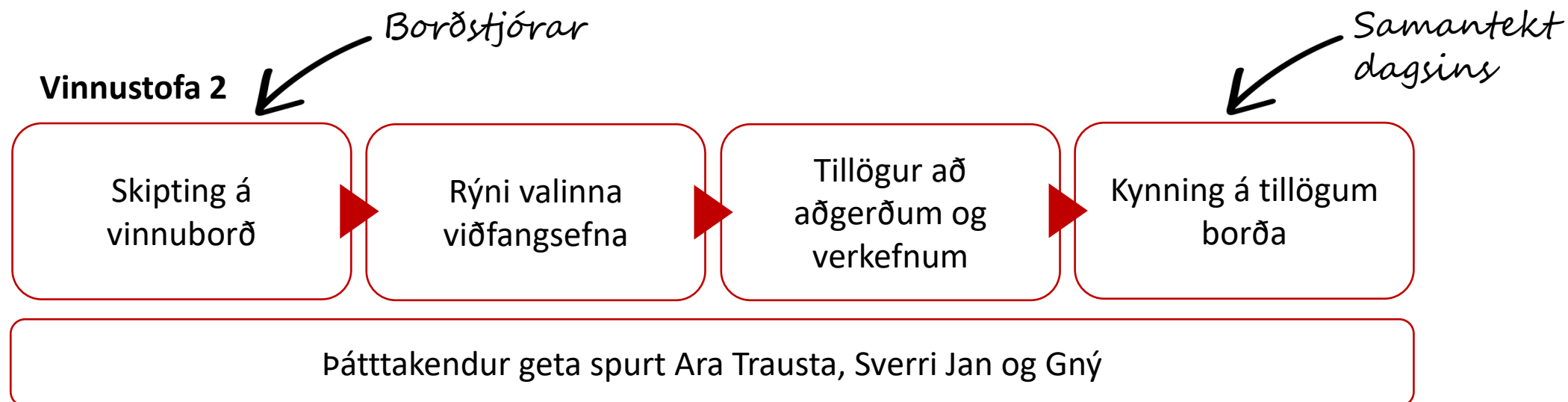
15 | Marka þarf stefnu um hvort auka eigi framleiðslu á rafeldsneyti á Íslandi a.m.k. í þeim mæli sem svarar til eftirspurnar eftir slíku eldsneyti í landinu þegar orkuskipti ganga yfir. Skoða þarf fýsileika þess og móta afstöðu til þess hvort það er þjóðhagslega hagkvæmt að framleiða rafeldsneyti til útflutnings frá Íslandi.

Niðurstaða fyrri vinnustofu

Skipulag vinnustofu

Skipulag vinnustofu

1. Hver og einn rýnir viðfangsefnin sjö

2. Tillögur borðs

- Velja saman **3 viðfangsefni** sem á að rýna (2 verða að vera topp fjögur viðfangsefni)
- Leggja til aðgerðir / verkefni sem Landsnet getur unnið með eða beitt sér fyrir

3. Kynning á tillögum

- Hvert borð kynnir sínar tillögur og forsendur fyrir þeim

Álitamál og ákvörðunarefni | Topp fjögur

11 | Uppbygging á flutningsneti Landsnets hefur orðið skrefi á eftir flutningsþörfinni. Mikilvægt er að meta hvort áætlanir um flutningskerfi Landsnets ráði við orkuskipti í skrefum og þar með allt að rúmlega tvöföldun á raforkuframleiðslu næstu 18 – 28 árin.

13 | Í stjórnsáttmála ríkisstjórnarinnar 2021 var markmiði um jarðefnaeldsneytislaut Ísland flýtt til 2040 frá 2050. Eigi að standa við markmiðið verða allir orkuframleiðendur, opinberar stofnanir og hagaðilar sem koma að leyfisveitingaferlinu að samstillta forsendur og aðgerðir.

28 | Meginagnrýnin er á skipulag hins opinbera leyfisveitingaferlis þar sem tíminn sem það tekur er talinn of langur og að rammaáætlunarleiðin virki ekki vegna óheyrilegra tafa í meðferð Alþingis. Taka þarf ákvörðun um hvort leggja eigi í vinnu til að bæta ferlið áfram í samráði við hagsmunaaðila eins og við getur átt.

29 | Brýnt er að fyrir liggir hvernig fara skuli með vindorkuver, m.t.t. rammaáætlunar, skipulagsmála, umhverfisþátta, ferlis leyfisveitinga og annarra atriða eins og við á. Hraða þarf vinnslu og framlagningu boðaðs lagafrumvarps í stjórnsáttmála ríkisstjórnarinnar.

Tillögur fyrir valin viðfangsefni

- 13 | Landsnet skilgreinir mikilvægustu verkefnin sem þarf að ráðast í.
- 13 | Skilgreina helstu þröskulda og hvar þeir liggja.
- 13 | Samstaða um forgangsroðun aðgerða og ferla.

Álitamál og ákvörðunarefni | Topp fjögur + viðbót

11 | Uppbygging á flutningsneti Landsnets hefur orðið skrefi á eftir flutningsþörfinni. Mikilvægt er að meta hvort áætlanir um flutningskerfi Landsnets ráði við orkuskipti í skrefum og þar með allt að rúmlega tvöföldun á raforkuframleiðslu næstu 18 – 28 árin.

13 | Í stjórnsáttmála ríkisstjórnarinnar 2021 var markmiði um jarðefnaeldsneytislaut Ísland flýtt til 2040 frá 2050. Eigi að standa við markmiðið verða allir orkuframleiðendur, opinberar stofnanir og hagaðilar sem koma að leyfisveitingaferlinu að samstillta forsendur og aðgerðir.

28 | Meginagnrýnin er á skipulag hins opinbera leyfisveitingaferlis þar sem tíminn sem það tekur er talinn of langur og að rammaáætlunarleiðin virki ekki vegna óheyrilegra tafa í meðferð Alþingis. Taka þarf ákvörðun um hvort leggja eigi í vinnu til að bæta ferlið áfram í samráði við hagsmunaaðila eins og við getur átt.

29 | Brýnt er að fyrir liggir hvernig fara skuli með vindorkuver, m.t.t. rammaáætlunar, skipulagsmála, umhverfisþátta, ferlis leyfisveitinga og annarra atriða eins og við á. Hraða þarf vinnslu og framlagningu boðaðs lagafrumvarps í stjórnsáttmála ríkisstjórnarinnar.

10 mínútur

60 mínútur
(20 mín fyrir hvert viðfangsefni)

20 mínútur

LANDSNET

Samantekt

- Unnin samantekt á vinnustofu
 - Tillögur að aðgerðum og verkefnum
 - Umræða á borðum
 - Landsnet metur tillögur við vinnslu nýrrar kerfisáætlunar